

Situace Romů v jedenácti členských státech EU – Stručně o výsledcích průzkumu

Průzkumy ve zkratce

Tento informační materiál představuje první výsledky průzkumů založených na analýze části dostupných údajů. V tomto smyslu jsou zde uvedené výsledky prvním krokem při řešení závažného nedostatku údajů o socioekonomické situaci Romů v EU a naplňování jejich práv.

Které země byly zahrnuty?

- Pilotní průzkum agentury FRA zaměřený na Romy zahrnul Bulharsko, Českou republiku, Francii, Itálii, Maďarsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Španělsko.
- Regionální průzkum Rozvojového programu OSN (UNDP), Světové banky a Evropské komise (UNDP/Světová banka/EK) zaměřený na Romy také zahrnul pět z uvedených zemí (Bulharsko, Českou republiku, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko) a kromě toho šest třetích zemí na západním Balkánu a Moldavsko.

Kdo byl dotazován?

- Napříč jedenácti členskými státy EU se dva průzkumy dotazovaly 22 203 Romů a osob z neromské populace, kteří poskytli informace o 84 287 členech domácností.
- Rozhovory byly vedeny osobně v domovech romských i neromských respondentů.
- Osoby, které se samy identifikují jako Romové. Ve Francii se jednalo o osoby, které se samy identifikují jako *gens du voyage* a žijí v obytných vozech na vymezených stanovištích. Dotazováni byli i romští občané EU pocházející z Rumunska; výsledky za tuto skupinu žijící ve Francii budou představeny v následné zprávě.
- Obecná populace žijící ve stejné oblasti jako dotazovaní Romové nebo v jejich nejbližším sousedství. Ve zprávě je tato skupina označována jako neromská populace.

Na co se průzkum dotazoval?

- Otázky týkající se základních sociodemografických charakteristik všech členů domácnosti
- Otázky týkající se situace respondentů z hlediska zaměstnanosti, vzdělávání, zdraví a bydlení

- Otázky týkající se příslušného okolí a jeho infrastruktury
- Otázky týkající se integrace, diskriminace, povědomí o právech a občanství
- Otázky týkající se mobility a migrace

Jak reprezentativní jsou výsledky?

- Výsledky jsou reprezentativní pro Romy žijící v oblastech s vyšší než průměrnou vnitrostátní hustotou.
- Výsledky za neromskou populaci nejsou reprezentativní pro populaci většinovou, ale slouží jako srovnávací měřítko pro Romy, protože dotazované neromské osoby sdílejí stejné životní prostředí, trh práce a sociální infrastrukturu.

Co výsledky ukazují

Výsledky představují neutěšený obraz situace Romů zahrnutých do průzkumu. Srovnání s neromskou populací žijící v nejbližším okolí ukazuje významné rozdíly z hlediska jejich socioekonomické situace; situace neromských respondentů je však často také znepokojivá. Tyto důkazy potvrzují potřebu, kterou určuje sdělení Evropské komise o *Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020*, podle něhož je třeba „rozhodného jednání a aktivního dialogu s Romy jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni EU“.

Z uvedených ukazatelů vyplývá, že **ve všech jedenácti členských státech EU zahrnutých do průzkumů** socioekonomická situace Romů ve čtyřech klíčových oblastech, kterými jsou zaměstnanost, vzdělávání, bydlení a zdraví, není uspokojivá a je v průměru horší než situace neromské populace žijící v nejbližším okolí. Ukazatele rovněž naznačují, že Romové nadále zažívají diskriminaci a nejsou si dostatečně vědomi svých práv zaručených právními předpisy EU, například směrnicí o rasové rovnosti (2000/43/ES).

V oblasti vzdělávání:

- v průměru jen každé druhé romské dítě zahrnuté do průzkumu navštěvuje předškolní zařízení nebo mateřskou školu;
- ve věku povinné školní docházky se s výjimkou Bulharska, Řecka a Rumunska uvádí, že školu navštěvuje devět z deseti romských dětí ve věku 7 až 15 let;

- účast na vzdělávání se po povinné školní docházce značně snižuje: pouze 15 % mladých romských dospělých zahrnutých do průzkumu dokončilo vyšší střední nebo odborné vzdělání.

V oblasti zaměstnanosti:

- v průměru se uvádí, že placené zaměstnání má méně než jeden ze tří Romů;
- každý třetí romský respondent uvedl, že je nezaměstnaný;
- ostatní uvedli, že jsou v domácnosti, v důchodu, jsou práce neschopní nebo jsou osoby samostatně výdělečně činné.

V oblasti zdraví:

- každý třetí romský respondent ve věku 35 až 54 let uvádí zdravotní obtíže omezující jeho každodenní činnost;
- v průměru přibližně 20 % romských respondentů nemá zdravotní pojištění nebo neví, zda toto pojištění má.

V oblasti bydlení:

- v průměru žijí v romských domácnostech zahrnutých do průzkumu v jedné místnosti více než dvě osoby;
- přibližně 45 % Romů žije v domácnostech, které postrádají jeden ze základních druhů vybavenosti, jmenovitě kuchyň, toaletu, sprchu nebo vanu v domě a elektřinu.

Chudoba:

- v průměru přibližně 90 % Romů zahrnutých do průzkumu žije v domácnostech s ekvivalizovaným příjmem nižším než vnitrostátní hranice chudoby;
- v průměru přibližně 40 % Romů žije v domácnostech, kde nejméně jednou za poslední měsíc někdo musel jít spát hladový, protože si nemohli dovolit koupit potraviny.

Diskriminace a povědomí o právech:

- přibližně polovina Romů zahrnutých do průzkumu uvedla, že v posledních dvanácti měsících zažili diskriminaci v důsledku svého etnického původu;
- přibližně 40 % Romů zahrnutých do průzkumu má povědomí o právních předpisech zakazujících diskriminaci etnických menšin při podávání žádosti o zaměstnání.

Jak mohou být výsledky šetření užitečné pro politické činitele?

Tyto důkazy mohou využít političtí činitelé, protože poukazují na určité důležité aspekty, které by měly sloužit jako informace pro další rozvoj, provádění a sledování vnitrostátních strategií a akčních plánů začleňování Romů.

- Je věnována pozornost účasti romských dětí na vzdělávání v raném dětství? Zaměřují se strategie a akční plány dostatečně na přechod ze základního ke střednímu vzdělávání? Věnují pozornost míře dokončování školní docházky Romů na všech úrovních vzdělávání – zvláště v regionech a lokalitách s vysokou koncentrací Romů?
- Je při řešení nezaměstnanosti Romů věnována pozornost jejich dosaženému vzdělání a zručnostem? Zabývá se nedostatky v této oblasti odborná příprava?
- Jsou zohledňovány ty aspekty bydlení, které jsou z hlediska potřeb Romů palčivější, například dostatek prostoru a přístup k základní vybavenosti (kuchyň, toaleta, sprcha nebo vana v domě, elektřina)?
- Je věnována pozornost zlepšování zdravotního stavu Romů a zajišťování rovného přístupu ke zdravotnímu pojištění?
- Je otázka chudoby řešena komplexně s „jednoznačným, ale ne výlučným“ zaměřením na Romy a s ohledem na potřeby Romů i neromské populace?
- Je věnována obecná pozornost potřebě bojovat s diskriminací a protiromským smýšlením a zlepšovat rovný přístup ke vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení a službám zdravotní péče?
- Jsou zákaz diskriminace, zvyšování povědomí o základních právech a mechanismy nápravy začleňovány tak, aby zajistily prostředí, kde budou lidé pociťovat jistotu při ohlašování diskriminačního zacházení a zneužití základních práv?

Pro zmenšení rozdílu mezi situací Romů a neromské populace bude třeba implementovat vnitrostátní strategie účinně. Aby bylo možné sledovat účinnost strategií a měřit pokrok v terénu, měly by být vypracovány silné monitorovací nástroje.

Další informace:

Navštivte prosím internetové stránky agentury na adrese:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm

Další směřování

Agentura FRA bude tento průzkum opakovat dvakrát, a to v polovině a na konci procesu plnění strategie Evropa 2020, aby poskytla spolehlivé srovnatelné údaje, jež pomohou orgánům EU a členským státům EU při měření dosaženého pokroku. Během tohoto období bude agentura FRA spolupracovat s členskými státy a ostatními klíčovými subjekty na vývoji monitorovacích metod, které budou schopny poskytnout srovnávací analýzu situace Romů napříč Evropskou unií.